

Atmaj

Academic Research Journal

An International Peer-Reviewed Research Journal

ISSN: 2348 - 9456

Volume-III, Issue -I Jan. -Jun. - 2015

Editor-In-Chief
Dr. Dilkhush Patel

Table of Contents

Sr. No.	Title of the Research Paper/ Article	Author	Page No.
1	IMPACT OF MAHATMA GANDHI NATIONAL RURAL EMPLOYMENT GUARANTEE ACT ON GENDER AND SOCIAL EMPOWERMENT	Prakash. R. Patel	1
2	WOMEN EMPOWERMENT	Dr. Kantilal Thesia	7
3	Relationship of Homework on Yogic Exercises on Flexibility and Breath-holding-A Hypothesis	N.N.PATEL	11
4	Ecological science in the Plays by Kalidasa	Dr. Suresh S. Patel	15
5	A STUDY OF SOCIAL ADJUSTMENTEL OF MARRIED AND UNMARRIED PEOPLE IN PALANPUR CITY	PARMAR DASHRATHBHAIH	19
6	कालिदास की रचनाओं में काव्यात्मकता	डॉ. मोघजीभाई चौधरी	23
7	શિક્ષણની દશા અને દિશા	ડૉ. હનિક નાંદીલિયા	27
8	ध्वनिशास्त्र અને ગુજરાતી ધ્વનિવ્યવસ્થા	ડૉ. સંજય આચાર્ય	29
9	संस्कृतशी गुजराती सुधीना प्रमुभ ध्वनि परिवर्तनो	ડૉ. કલ્પના મચ્છર	33
10	હેમચંદ્ર ચાર્ય અને તેમનું શિષ્યમંડલ	પ્રા. પટેલ પ્રિતીવેન એસ.	37
11	કાલિદાસ પ્રયુક્ત કરેલાં સાહિત્યિક સ્વરૂપ	ડૉ. રાધા એમ.પટેલ	41
12	કાલિદાસ પ્રયોજેલા વિવાહની આજના સમયમાં ઉપાદેયતા	ડૉ. ઉર્વી પી. દલે	45
13	વેદોમાં કૃષિના સાધનો, પાક અને રોગનાશક ઔષધિઓ	ડૉ. દિલખુશ પટેલ	49
14	શક્તસંપ્રદાય	ડૉ. ઉર્વી અ. ભાવરા	57

કાલિદાસે પ્રચુકત કરેલાં સાહિત્યિક સ્વરૂપ

- ૧૬૬

૦૦૬ -

ડૉ. રાધા એમ. પટેલ
અધ્યક્ષા સંસ્કૃત વિભાગ
જી.ડી. મોદી આર્ટ્સ કોલેજ, પાલનપુર.

તેમણે.
૨૯૩.

કુલગુરુ મહાકવિ કાલિદાસે મહાકાવ્ય, ખંડકાવ્ય અને નાટકોની રચના કરેલી છે પરંતુ સાથે સાથે તેમણે તેમની કૃતિઓમાં પ્રસંગોપાત્ બીજા સાહિત્યિક સ્વરૂપનો નિર્દેશ કર્યો છે. તેની નોંધ લેવી ઘટે.

વિક્રમોવર્શીયમના ભૂજપત્ર પ્રસંગમાં ઉર્વશીએ ભોજપત્ર ઉપર લખેલા પ્રેમપત્રને પુરુસ્વાએ પોતાની સાથે ઉર્વશીનું મુખ આવ્યાની ઉત્પ્રેક્ષા કરી છે.

તુલ્યાનુરાગપિથુનં લલિતાર્થબન્ધં

પત્રે નિવેશિતમુદાહરણં પ્રિયાયા: ।

ઉત્પક્ષમણા મમ સલ્લે મદિરેક્ષણાયા:

તસ્યા: સમાગતમિવાનનમાનેન ॥ (વિક્રમ 2/13)

ડૉ. રેવાપ્રસાદ દ્વિવેદી આની નોંધ લેતાં કહે છે કે ઉદાહરણં ગીતબન્ધ: (કાલિદાસ ગ્રંથાવલિ પૃ.360) આના સમર્થનમાં તેમણે 'તતો વયમ્ અન્તરા ચારણેમ્ય ત્વદીયં જયોદાહરણ શ્રુત્વા ત્વામિહસ્થમુપાગતા: (તત્રૈવ પુ.૩૪૭) ઉદાજહાર દ્રુપદાત્મજા ગિર: એ ભારવિના વિધાનને પણ આપ્યું છે. રઘુવંશમાં રઘુ દિગ્વિજય પ્રસંગે પર્વતીય ગણો સાથેના યુદ્ધમાં રઘુના વિજયને ધિરદાવતાં કાલિદાસે 'જયોદારણં વાહ્લોગવિયામાસ વિન્નરાન્ (4/78 પૃ.132) માં આપ્યું છે. તેમણે બંને વચ્ચેનો ભેદ કર્યો નથી. 'ગીતબંધ' જ માન્યું છે. શંકુતલાનો પ્રેમપત્ર પણ આવો જ ગણાય. (શા.એ.૩) ઉદાહરણ અને જ્યોદરહરણ ગીતરચના છે પણ તેનું સાહિત્યિક સ્વરૂપ શું? એ વિષે અહીં ધ્યાત દોરવાનો પ્રયાસ છે.

શ્રીકૃષ્ણે મંદારમરન્દ ચંપૂમાં ઉપકાવ્યનું લક્ષણ આપતાં કહ્યું છે કે -